

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΝΡΙΚΕΣ

Οι κίνδυνοι
του να καπνίζεις
στο κρεβάτι

διηγήματα

Μετάφραση από τα ισπανικά
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 583

Μαριάννα Ενρίκες, *Οι κίνδυνοι του να καπνίζεις στο κρεβάτι*

Mariana Enriquez, *Los peligros de fumar en la cama*

Μετάφραση: Χριστίνα Θεοδωροπούλου

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Επιμέλεια – Διορθώσεις: Αχιλλέας Χρηστίδης

Σελιδοποίηση: Αλέξιος Μάστορης

Η εικόνα εξωφύλλου παραχωρήθηκε από τον αρχικό δικαιούχο στη Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ 2023

Copyright© Mariana Enriquez, 2009

CASANOVAS & LYNCH AGENCIA LITERARIA, S. L.

info@casanovaslynch.com

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2021

Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα από τις εκδόσεις

Anagrama, Βαρκελώνη 2017. Η παρούσα έκδοση βασίστηκε

στην 3η αναθεωρημένη έκδοση, 2019.

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Ιούνιος 2023

KET Δ766 ΚΕΠ 432/23 ISBN 978-618-07-0497-6

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΘ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η εκταφή της Ανχελίτα	13
2. Η Παναγιά της λίμνης στο νταμάρι.	23
3. Το καροτσάκι.	39
4. Το πηγάδι	51
5. Ράμπλα Τρίστε.	71
6. Η βίγλα.	93
7. Πού είσαι, καρδιά μου.	107
8. Σάρκα.	121
9. Ούτε γενέθλια ούτε βαφτίσια.	131
10. Παιδιά που επιστρέφουν	145
11. Οι κίνδυνοι του να καπνίζεις στο κρεβάτι . .	207
12. Όταν μιλούσαμε με τους πεθαμένους	215

Η εκταφή της Ανχελίτα

ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΜΟΥ δεν της άρεσε η βροχή και προτού πέσουν οι πρώτες σταγόνες, όταν σκοτεινίαζε ο ουρανός, έβγαινε στην πίσω αυλή με μπουκάλια και τα έθαβε μέχρι τη μέση, με το στόμιο μες στο χώμα. Εγώ την ακολουθούσα και τη ρωτούσα «γιαγιά, γιατί δεν σ' αρέσει η βροχή, γιατί δεν σ' αρέσει;» Όμως εκείνη, τίποτα, απέφευγε να απαντήσει, με το φτυαράκι στο χέρι, σουφρώνοντας τη μύτη για να οσμίζεται την υγρασία στον αέρα. Αν τελικά έβρεχε, είτε φιλόβροχο είτε νεροποντή, έκλεινε πόρτες και παράθυρα και δυνάμωνε τον ήχο της τηλεόρασης μέχρι που κάλυπτε τον θόρυβο από τις σταγόνες και τον άνεμο – η στέγη τού σπιτιού της ήταν από τσίγκο· αν η μπόρα μάλιστα συνέπιπτε με το αγαπημένο της σίριαλ, τη *Μάχη*, δεν υπήρχε περίπτωση να της πάρεις λέξη, γιατί ήταν τρελά ερωτευμένη με τον Βικ Μόροου.

Εγώ λάτρευα τη βροχή, γιατί μαλάκωνε το ξερό χώμα και έδινε διέξοδο στη μανία μου για σκάψιμο. Τι σκάψιμο έριχνα δεν λέγεται! Χρησιμοποιούσα το ίδιο

φτυάρι με τη γιαγιά, ένα πολύ μικρό, σαν αυτά που χρησιμοποιούν τα παιδιά για να παίζουν στην παραλία, αλλά από μέταλλο και ξύλο, όχι πλαστικό. Το χρώμα στην πίσω αυλή έκρυβε κομματάκια πράσινου γυαλιού από μπουκάλια, με τις άκρες τους τόσο λείες, που δεν έκοβαν πια πέτρες λειασμένες, που έμοιαζαν με στρογγυλεμένα βότσαλα της όχθης – πώς είχαν βρεθεί άραγε στην πίσω αυλή του σπιτιού μου; Κάποιος θα πρέπει να τα είχε θάψει εκεί. Μια φορά βρήκα μια οβάλ πέτρα, στο μέγεθος και στο χρώμα κατσαρίδας, αλλά χωρίς πόδια ούτε κεραίες. Από τη μια πλευρά ήταν λεία, από την άλλη κάτι χαρακιές σχημάτιζαν τα καθαρά χαρακτηριστικά ενός χαμογελαστού προσώπου. Την έδειξα στον μπαμπά μου, ενθουσιασμένη επειδή νόμιζα πως είχα βρει κάποιο αρχαίο κειμήλιο, και μου είπε ότι τα σημάδια σχημάτιζαν ένα τυχαίο πρόσωπο. Ο μπαμπάς μου δεν ενθουσιαζόταν ποτέ. Είχα βρει και κάτι μαύρα ζάρια, με σχεδόν αόρατες τις λευκές τελείες. Επίσης, θραύσματα από ανοιχτοπράσινο και τιρκουάζ λειασμένο γυαλί. Η γιαγιά μου θυμήθηκε ότι ήταν τμήμα μιας παλιάς πόρτας. Έπαιζα και με τα σκουλήκια και τα έκοβα κομματάκια. Δεν το έβρισκα διασκεδαστικό να βλέπω το κομμένο σώμα να σφαδάζει για λίγο και μετά να συνεχίζει να προχωρά. Νόμιζα πως αν έκοβα καλά το σκουλήκι, σαν κρεμμύδι, χωρίς να αφήνω καμία επαφή ανάμεσα στους δακτυλίους, δεν θα μπορούσε να αναγεννηθεί. Ποτέ δεν μου άρεσαν τα μαμούνια.

Βρήκα τα κόκαλα ύστερα από μια καταιγίδα που μετέτρεψε το τετράγωνο χωματένιο κομμάτι της πίσω αυλής σε λασπολακκούβα. Τα φύλαξα στον κουβά που

χρησιμοποιούσα για να κουβαλάω τους θησαυρούς μου μέχρι τον νεροχύτη της αυλής, όπου τους έπλενα. Τα έδειξα στον μπαμπά. Είπε ότι ήταν κόκαλα από κοτόπουλο, ή από μπριζόλα μοσχαρίσια, ή από κάποιο νεκρό κατοικίδιο που θα είχαν θάψει πολύ καιρό πριν. Σκυλί ή γατί. Επέμενε όμως ότι ήταν από κοτόπουλο γιατί παλιά, όταν ήταν μικρός, η γιαγιά μου είχε στην πίσω αυλή ένα κοτέτσι.

Φαινόταν μια πιθανή εξήγηση, ώσπου η γιαγιά μου έμαθε για τα κόκαλα και άρχισε να τραβάει τα μαλλιά της και να φωνάζει «η Ανχελίτα, η Ανχελίτα». Όμως η φασαρία δεν κράτησε πολύ υπό το βλέμμα του μπαμπά: ανεχόταν τις «δαισιδαιμονίες» (έτσι τις έλεγε) της γιαγιάς μόνο στον βαθμό που δεν το παράκανε. Εκείνη ήξερε καλά το αποδοκιμαστικό ύφος του και ηρέμησε θέλοντας και μη. Μου ζήτησε τα κόκαλα και της τα έδωσα. Μετά μου είπε να πάω στο δωμάτιό μου να κοιμηθώ. Εγώ θύμωσα λιγάκι, γιατί δεν καταλάβαινα τον λόγο της τιμωρίας.

Όμως αργότερα, την ίδια εκείνη νύχτα, με φώναξε και μου τα διηγήθηκε όλα. Ήταν η δέκατη ή ενδέκατη αδελφή της, η γιαγιά μου δεν ήταν και πολύ σίγουρη, εκείνη την εποχή δεν έδιναν μεγάλη προσοχή στα παιδιά. Είχε πεθάνει λίγους μήνες μετά τη γέννησή της, με πυρετούς και διάρροια. Μια και ήταν ανχελίτα –ένα αθώο πλάσμα, ένα αγγελούδι που πέθανε πριν αμαρτήσει–, την τύλιξαν σε ένα ροζ ύφασμα και την κάθισαν σε ένα τραπέζι στολισμένο με λουλούδια, ακουμπισμένη σε ένα μαξιλάρι. Της έφτιαξαν φτερά από χαρτόνι για να ανέβει πιο γρήγορα στον ουρανό, και

δεν γέμισαν το στόμα της με πέταλα από κόκκινα λουλούδια, γιατί αυτό τάραζε τη μαμά της, την προγιαγιά μου, της φαίνονταν σαν αίμα. Ο χορός και το τραγούδι κράτησαν όλη τη νύχτα: αναγκάστηκαν μάλιστα να διώξουν έναν μεθυσμένο θείο και να συνεφέρουν την προγιαγιά μου, που λιποθύμησε από το κλάμα και τη ζέστη. Μια Ινδιάνα έψαλε τρισάγια και το μόνο που τους χρέωσε ήταν μερικές πίτες.

«Αυτό έγινε εδώ, γιαγιά;»

«Όχι, στο Σαλαβίνο, στο Σαντιάγο. Έκανε μια ζέστη!»

«Ε, τότε, δεν είναι τα κόκαλα της μπέμπας, αφού πέθανε εκεί».

«Και βέβαια είναι. Εγώ τα έφερα μαζί μου όταν ήρθαμε εδώ. Δεν ήθελα να την αφήσω, γιατί έκλαιγε κάθε νύχτα η καημενούλα. Αφού έκλαιγε μ' εμάς κοντά, στο σπίτι, σκέφου πόσο θα έκλαιγε μοναχούλα της, εγκαταλειμμένη! Έτσι, την έφερα μαζί μου. Είχαν μείνει πια τα κοκαλάκια της, την έβαλα σε ένα τσουβαλάκι και την έθαψα εκεί, στην πίσω αυλή. Ούτε ο παππούς σου δεν το ήξερε. Ούτε η προγιαγιά σου, κανείς. Είναι που μόνο εγώ την άκουγα να κλαίει. Και ο προπαπάπος σου την άκουγε, αλλά έκανε τον βλάκα».

«Και εδώ κλαίει η μπέμπας;»

«Μόνο όταν βρέχει».

Μετά ρώτησα τον μπαμπά μου αν η ιστορία με την Ανχελίτα ήταν αληθινή, κι εκείνος είπε ότι η γιαγιά ήταν πολύ μεγάλη και παραλογιζόταν. Δεν φαινόταν και πολύ σίγουρος πια, ή μπορεί να ένιωθε άβολα με αυτή τη συζήτηση. Μετά η γιαγιά πέθανε, το σπίτι που-

λήθηκε, εγώ πήγα να μείνω μόνη μου, δίχως άντρα και παιδιά, ο μπαμπάς κράτησε ένα διαμέρισμα στην Μπαλβανέρα, κι εγώ ξέχασα την Ανχελίτα.

Όσπου εμφανίστηκε δίπλα στο κρεβάτι μου, στο διαμέρισμά μου, δέκα χρόνια αργότερα, κλαίγοντας, μια νύχτα με καταιγίδα.

Η Ανχελίτα δεν μοιάζει με φάντασμα. Δεν αιωρείται ούτε είναι χλωμή ούτε φοράει λευκό φόρεμα. Βρίσκεται σε αποσύνθεση και δεν μιλάει. Την πρώτη φορά που εμφανίστηκε νόμιζα πως ονειρευόμουν και προσπάθησα να ξυπνήσω από τον εφιάλτη· όταν δεν μπόρεσα και άρχισα να καταλαβαίνω ότι ήταν αληθινή, φώναξα και έκλαψα και σκεπάστηκα με τα σεντόνια, με τα μάτια σφιχτοκλεισμένα και σκεπάζοντας τ' αυτιά μου με τα χέρια μου για να μην την ακούω, γιατί εκείνη τη στιγμή δεν ήξερα ότι ήταν μουγκή. Όταν όμως βγήκα από εκεί κάτω, μερικές ώρες αργότερα, η Ανχελίτα εξακολούθησε να βρίσκεται εκεί, με τα υπολείμματα μιας παλιάς κουβέρτας πάνω στους ώμους, σαν πόντσο. Έδειχνε με το δάχτυλο προς τα έξω, προς το παράθυρο και τον δρόμο, κι έτσι συνειδητοποίησα ότι ήταν μέρα. Είναι παράξενο να βλέπεις έναν πεθαμένο στο φως της μέρας. Τη ρώτησα τι ήθελε, αλλά ως απάντηση συνέχισε να δείχνει, σαν σε ταινία τρόμου.

Σηκώθηκα και έτρεξα στην κουζίνα να πάρω τα γάντια που χρησιμοποιούσα για να πλένω τα πιάτα. Η Ανχελίτα με ακολούθησε. Ήταν το πρώτο σημάδι τής απαιτητικής προσωπικότητάς της. Δεν με τρόμαξε. Με τα γάντια φορεμένα την άρπαξα από το λαιμουδάκι της και άρχισα να σφίγω. Δεν είναι και πολύ συνετό

να προσπαθείς να πνίξεις έναν πεθαμένο, αλλά όταν είσαι σε απόγνωση δεν μπορείς να είσαι ταυτόχρονα και λογικός. Δεν της προκάλεσα ούτε έναν βήχα, μόνο που εγώ έμεινα με υπολείμματα σάρκας σε αποσύνθεση ανάμεσα στα γαντοφορεμένα δάχτυλα και η τραχεία εκείνης έμεινε σε κοινή θέα.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν ήξερα ότι ήταν η Ανχελίτα, η αδελφή της γιαγιάς μου. Εξακολουθούσα να κλείνω σφιχτά τα μάτια μπας κι εκείνη εξαφανιστεί ή εγώ ξυπνήσω. Αφού αυτό δεν έπιανε, έκανα έναν κύκλο γύρω της και, στην πλάτη της, από τα κιτρινωπά υπολείμματα εκείνου που ξέρω πια πως ήταν το ροζ σάβανο, είδα να κρέμονται δύο μικρά υποτυπώδη φτερά από χαρτόνι, με κολλημένα πάνω τους πούπουλα κότας. Ύστερα από τόσα χρόνια θα έπρεπε να έχουν εξαφανιστεί, σκέφτηκα, και μετά γέλασα μάλλον υστερικά και είπα ότι είχα ένα νεκρό μωρό στην κουζίνα μου, ότι ήταν η θεία μου και περπατούσε, αν και, με βάση το ανάστημά της, θα πρέπει να είχε ζήσει μόλις τρεις μήνες. Έπρεπε να σταματήσω οριστικά να σκέφτομαι με όρους του τι ήταν δυνατόν και τι όχι.

Τη ρώτησα αν ήταν η αδελφή της γιαγιάς μου, η θεία μου η Ανχελίτα – καθώς δεν είχαν προλάβει να τη δηλώσουν με νόμιμο όνομα, ήταν άλλοι καιροί τότε, την αποκαλούσαν πάντα μ' αυτό το γενικό όνομα: έτσι ανακάλυψα ότι δεν μιλούσε, αλλά απαντούσε κουνώντας το κεφάλι. Άρα η γιαγιά μου έλεγε αλήθεια, σκέφτηκα, δεν ήταν από το κοτέτσι, ήταν τα κοκαλάκια της αδελφής της αυτά που ξέθαψα όταν ήμουν μικρή.

Τι ήθελε η Ανχελίτα ήταν μυστήριο γιατί, πέρα από

το να κουνάει το κεφάλι καταφατικά ή αρνητικά, δεν έκανε τίποτε άλλο. Όμως κάτι ήθελε επειγόντως, γιατί όχι μόνο εξακολουθούσε να δείχνει, αλλά και δεν με άφηνε σε ησυχία. Με ακολουθούσε σε όλο το σπίτι. Με περίμενε πίσω από την κουρτίνα του μπάνιου όταν έκανα ντους· καθόταν στον μπιντέ όταν έκανα τσίσα ή κακά· στεκόταν δίπλα στο ψυγείο όταν έπλενα τα πιάτα και καθόταν δίπλα στην καρέκλα μου όταν δούλευα στον υπολογιστή.

Την πρώτη εβδομάδα συνέχισα να ζω τη ζωή μου κανονικά. Νόμιζα πως επρόκειτο για παραίσθηση από το στρες και θα περνούσε. Ζήτησα μερικές μέρες άδεια από τη δουλειά, πήρα υπνωτικά χάπια. Η Ανχελίτα εκεί, περίμενε δίπλα στο κρεβάτι να ξυπνήσω. Κάποιοι φίλοι ήρθαν να με επισκεφθούν. Στην αρχή δεν ήθελα να απαντήσω στα μηνύματά τους ούτε να τους ανοίξω την πόρτα αλλά, για να μην τους ανησυχήσω περισσότερο, δέχτηκα να τους δω προφασιζόμενη ψυχική εξάντληση. Εκείνοι έδειξαν κατανόηση, δούλευες σαν σκλάβο, μου έλεγαν. Κανείς δεν είδε την Ανχελίτα. Την πρώτη φορά που ήρθε να με επισκεφθεί η φίλη μου η Μαρίνα έβαλα την Ανχελίτα στην ντουλάπα, όμως, προς δυσaréσκειά μου αλλά και τρομάρα, την κοπάνησε και κάθισε στο μπράτσο της πολυθρόνας, μ' εκείνο το άσχημο γκριζοπράσινο σαπισμένο πρόσωπο. Η Μαρίνα δεν πήρε χαμπάρι.

Λίγο αργότερα έβγαλα την Ανχελίτα έξω. Τίποτα. Εκτός από έναν κύριο που την κοίταξε καθώς περνούσε και μετά γύρισε να την ξανακοιτάξει και αλλοιώθηκε το πρόσωπό του –πρέπει να του 'κοψε το αίμα–

ή μια κυρία που το βάλει αμέσως στα πόδια και κόντεψε να την πατήσει το 45 στην οδό Τσακαμπούκο. Κάποιοι άνθρωποι πρέπει να την έβλεπαν, έτσι υπέθετα, σίγουρα όχι πολλοί. Για να τους απαλλάξω από το σοκ, όταν βγαίναμε μαζί έξω –ή, μάλλον, όταν εκείνη με ακολουθούσε κι εγώ δεν είχα άλλη επιλογή απ' το να την αφήνω να με ακολουθεί– έπαιρνα μαζί μου κάτι σαν σακίδιο για να την κουβαλάω (είναι απαίσιο να τη βλέπεις να περπατάει, είναι τόσο μικρή, είναι αφύσικο). Αγόρασα επίσης έναν επίδεσμο για να τον φοράει σαν μάσκα, από αυτούς που χρησιμοποιούν για να καλύπτουν τις ουλές από τα εγκαύματα. Ο κόσμος πια όταν τη βλέπει νιώθει αηδία, αλλά και οίκτο και λύπη. Βλέπουν ένα πολύ άρρωστο ή πολύ τραυματισμένο μωρό, όχι ένα πεθαμένο μωρό.

Αν με έβλεπε ο μπαμπάς μου, σκεφτόμουν, αυτός, που πάντα παραπονιόταν ότι θα πέθαινε χωρίς εγγόνια (και πράγματι πέθανε χωρίς εγγόνια, τον απογοήτευσα σε αυτό, και σε πολλά άλλα πράγματα). Της αγόρασα παιχνίδια για να περνάει την ώρα της, κούκλες και πλαστικά ζάρια και πιπίλες για να δαγκώνει, αλλά τίποτα δεν φαινόταν να της αρέσει πολύ και εξακολουθούσε να δείχνει με το αναθεματισμένο δάχτυλό της προς τον νότο –αυτό συνειδητοποίησα, ήταν πάντα προς τον νότο– πρωί, μεσημέρι, βράδυ. Της μιλούσα και τη ρωτούσα, αλλά εκείνη δεν μπορούσε να επικοινωνήσει καλά.

Ώσπου ένα πρωί εμφανίστηκε με μια φωτογραφία του σπιτιού της παιδικής μου ηλικίας, του σπιτιού όπου είχα βρει τα κοκαλάκια της στην πίσω αυλή. Την είχε

βγάλει από το κουτί που τις φυλάω: αηδία, λέκιασε όλες τις άλλες με το αποσυντεθειμένο δέρμα της, που ξεκολλούσε, και τις άφησε νοτισμένες και γλιτσερές. Τώρα έδειχνε με το δάχτυλό της το σπίτι, πολύ επίμονα. «Θες να πας εκεί;» τη ρώτησα, και μου έγνεφε ναι. Της εξήγησα ότι το σπίτι δεν ήταν πια δικό μας, ότι το είχαμε πουλήσει, και μου έγνεφε ξανά ναι.

Τη φόρτωσα στο σακίδιο με τη μάσκα της φορεμένη και πήραμε το 15 μέχρι την Αβεγιανέδα. Δεν κοιτάζει ποτέ από το παράθυρο στις διαδρομές, δεν κοιτάζει τους περαστικούς ούτε διασκεδάζει με τίποτα, δίνει στον εξωτερικό κόσμο την ίδια σημασία που δίνει και στα παιχνίδια. Την κρατούσα καθισμένη στην αγκαλιά μου για να είναι άνετα, αν και δεν ξέρω κατά πόσο μπορεί να νιώθει άβολα ή αν αυτό σημαίνει κάτι για εκείνη· δεν ξέρω καν τι νιώθει. Ξέρω μόνο ότι δεν είναι κακιά και ότι στην αρχή τη φοβόμουν, αλλά εδώ και λίγο καιρό όχι πια.

Φτάσαμε στο παλιό μου σπίτι γύρω στις τέσσερις το απόγευμα. Όπως πάντα το καλοκαίρι, υπήρχε μια βαριά μυρωδιά από τον ποταμό Ριατσουέλο και βενζίνης στην Αβενίδα Μίτρε, ανάμεικτη με αναθυμιάσεις από τα σκουπίδια. Διασχίσαμε την πλατεία, μετά περάσαμε το νοσοκομείο Ιτόις, όπου πέθανε η γιαγιά μου, και τελικά κάναμε τον κύκλο του γηπέδου Ρέισινγκ. Πίσω από αυτό βρισκόταν το παλιό μου σπίτι, σε δύο τετράγωνα απόσταση από το γήπεδο. Μόλις όμως βρέθηκα στην πόρτα, δεν ήξερα τι να κάνω. Να ζητήσω από τους νέους ιδιοκτήτες να με αφήσουν να μπω; Με ποια πρόφαση; Ούτε που το είχα σκεφτεί. Προφανώς

το να κυκλοφορώ παντού με ένα νεκρό μωρό επηρέαζε το μυαλό μου.

Η Ανχελίτα πήρε τον έλεγχο της κατάστασης. Δεν ήταν ανάγκη να μπούμε μέσα. Μπορούσαμε να κοιτάξουμε πάνω από τον μαντρότοιχο στην πίσω αυλή, αυτό ήταν το μόνο που ήθελε εκείνη, να δει την πίσω αυλή. Κρυφοκοιτάξαμε και οι δυο, εκείνη στην αγκαλιά μου – ο μαντρότοιχος ήταν μάλλον χαμηλός, πρέπει να ήταν κακοφτιαγμένος. Εκεί που βρισκόταν το τετράγωνο χωματένιο κομμάτι υπήρχε μια γαλάζια πλαστική πισίνα, χωμένη μέσα στο έδαφος. Προφανώς είχαν αφαιρέσει όλο το χώμα για να φτιάξουν τον λάκκο και είχαν πετάξει τα κόκαλα της Ανχελίτα ένας θεός ξέρει πού, τα είχαν ξαποστείλει, είχαν χαθεί. Τη λυπήθηκα την καημενούλα και της είπα ότι λυπόμουν πολύ, δεν μπορούσα να κάνω κάτι γι' αυτό· της είπα μέχρι και ότι λυπόμουν που δεν τα είχα ξεθάψει ξανά όταν είχε πουληθεί το σπίτι, για να τα ενταφιάσω σε κάποιο ειρηνικό μέρος, ή κοντά στην οικογένεια, αν έτσι ήθελε εκείνη. Δεν ήταν και τόσο δύσκολο να τα βάλω σε ένα κουτί ή σε ένα ανθοδοχείο και να τα πάρω στο σπίτι! Της είχα φερθεί άσχημα και της ζήτησα συγγνώμη. Η Ανχελίτα έγνεψε ναι. Κατάλαβα ότι με συγχωρούσε. Τη ρώτησα αν είχε ησυχάσει πια κι αν θα έφευγε, αν επρόκειτο να με αφήσει ήσυχη. Έγνεψε όχι. «Εντάξει» αποκρίθηκα, και αφού η απάντηση δεν μου κάθισε πολύ καλά, άρχισα να προχωράω γρήγορα προς τη στάση του 15 και την ανάγκασα να τρέχει πίσω μου με τα ξυπόλυτα ποδαράκια της που, έτσι σαπισμένα όπως ήταν, άφηναν να φαίνονται τα άσπρα κοκαλάκια της.